

fol. Semmelrock

Po deszczu chcemy przez ogród przejść suchą nogą. Tak samo od furki do drzwi. Jak więc zrobić ścieżkę, żeby była pożyteczna, a jednocześnie ładna? No i musi pasować do koncepcji ogrodu. Bo na co nam kolorowe geometryczne wzory wśród „dziko” rosnących krzewów...

droga do domu

■ Anna Grocholska

Ogrodowe ścieżki powinny być możliwie krótkie i lepiej, żeby nie było ich zbyt dużo – w ogrodzie przecież najważniejsze są rośliny. Jednak dobrze wyglądają, jeśli ich przebieg nie jest prostopadłościowy.

Z roślinami współgra każdy materiał, który jest naturalny lub go możliwie dobrze imituje. Dobrze więc wyglądają elementy drewniane i kamienne. O bardzo popularnej kostce brukowej i płytach betonowych pisaliśmy w majowym numerze **BD**.

ŚCIEŻKI

Przystępując do budowy ścieżek, zacznijmy od zaplanowania ich przebiegu.

Są dwie możliwości. Z planem w ręku (oczywiście, w skali) wytyczamy dróżki tak, jak nam się podoba. Musimy od razu zaplanować rozmieszczenie rabat, oczka wodnego i większych roślin. Drugie rozwiązanie to sprawdzenie w trakcie użytkowania ogrodu, którądy najczęściej chodzimy. Ten pomysł sprawdza się, gdy w domu są małe dzieci, które przecież niechętnie dostosowałyby się do narzuconych rozwiązań.

Można też zrobić ścieżkę gruntową wysypaną grubo kruszoną korą bądź żwirzem – jest dostępny w różnej wielkości ziaren i w różnych kolorach – oraz tłuczniem kamiennym. Takie nawierzchnie

muszą być jednak szczególnie starannie wyprofilowane, aby w okresie wiosennych i jesiennych opadów nie powstawały kałuże.

DĄB W TRAWIE

Cenione za bardzo dużą trwałość i popularne są podkłady kolejowe. Za to bardzo efektownie prezentują się nawierzchnie wykonane z grubych plastrów powstałych po pocięciu pni dużych drzew lub z grubych kołków drewnianych. Taki materiał możemy kupić lub przygotować samodzielnie. Ważne, aby plastry miały odpowiednie wymiary: średnicę ok. 40 cm i grubość ok. 20 cm, wtedy bowiem będą wystarczająco trwałe. Powinniśmy je zaizolować.

W handlu są kołki sosnowe i akacjowe, impregnowane ciśnieniowo środkiem grzybobójczym. Wymiary kołków to: wysokość ok. 15 cm i średnica 4-10 cm.

Kołki ustawia się pionowo, ściśle jeden przy drugim i pobija gumowym młotkiem, aby lekko zagłębiły się w ziemi. W powstałe szczeliny wysypuje się bardzo drobny żwir lub piasek (piasek należy zamulić wodą).

Kupić też możemy bruk drewniany. Szczególnie dębowy jest bardzo odporny na warunki atmosferyczne i niezwykle trwały. Dostępna jest kostka brukowa w formie sześciątów, o bokach długości najczęściej 6 cm. Dzięki regularnemu kształtowi elementów ułożona z nich nawierzchnia jest ściśła.

Innym rodzajem bruku drewnianego są kločki o okrągłym przekroju i grubości ok. 10 cm ■. Również w tym przypadku konieczne jest wypełnienie przestrzeni między elementami.

Te nawierzchnie wymagają zabezpieczenia bocznych krawędzi przed rozsuwaniem się elementów. Trzeba więc wykonywać obrzeża, które mogą być także z drewna.

Jeśli nie chcemy rozwiązań pracochłonnych, możemy ułożyć ścieżkę z tzw. podestów – paneli wykonanych z drewnianych deseczek. Elementy mają różne wzory. Nawierzchnię układa się bardzo szybko, nie jest konieczne robienie obrzeży, gdyż panele nie rozsuntają się.

Prawidłowo wykonane, z odpowiednio zabezpieczonego materiału nawierzchnie z drewna mogą służyć ok. 10 lat (dębowe dłużej).

2 Granitowa kostka brukowa pasuje do każdego ogrodu i jest właściwie niezniszczalna (fot. Granit Wiatrak) ▲

1 Klocki dębowe o okrągłym przekroju są trwałe i dobrze sprawdzają się na ścieżkach (fot. Werth-Holz) ◀

3 Nawierzchnia wykonana z dwóch rodzajów naturalnego łupka (fot. Jeleniogórskie Kopalnie Surowców Naturalnych) ▲

PROSTO Z KAMIENIOŁOMU?

Nawierzchnie kamienne są bardzo efektowne i znacznie trwalsze od drewnianych. Możemy sięgnąć po kostkę granitową lub bazaltową. Ta pierwsza jest cały czas produkowana i kupienie jej nie następuje większych kłopotów 2. Druga jest trudno dostępna i droga. Produkcja jest niewielka. Jeśli bardzo chcemy wykonać ogrodową nawierzchnię z bazaltu, pamiętajmy, że po deszczu staje się bardzo śliski.

Oprócz wymienionych, produkuje się też kostkę marmurową, kwarcytową i porfirową.

Kostka ma kształt regularnych sześciątów, dzięki czemu ułożona nawierzchnia jest ścisła. Konieczne jest robienie obrzeży – szczególnie są one potrzebne na podjazdach dla samochodów.

Kostki mogą mieć powierzchnię surowo-łupaną oraz gładką – uzyskaną w wyniku cięcia ich piłą do kamienia a następnie poddawaną procesowi płomieniowania, groszkowania lub piaskowania, uzyskując powierzchnię chropowatą. Dostępna jest również kostka tzw. rustykalna, o zaokrąglonych krawędziach.

Z naturalnego kamienia robi się też płyty różnej wielkości. Większe przypominają chodnikowe, mają różne rozmiary i grubość od 3 do 5 cm. Mniejsze mogą mieć wielkość zbliżoną do cegieł. Bardzo efektownie wygląda nawierzchnia z różnych odmian łupka. Stosuje się głównie łupkę chlorytowo-serycytowy (w kolorze srebrnorudym) oraz fyllitowy (o barwie grafitu) 3.

W ogrodzie można wykorzystać także płyty łamane 4. Nawet w centrach ogrodniczych kupuje się łamańce z piaskowca czy marmuru. Ładnie wygląda

Ścieżka – to łatwe

Ścieżkę i podjazd dla samochodu wykonuje się tak samo i z tych samych warstw. Inna jest tylko skala prac.

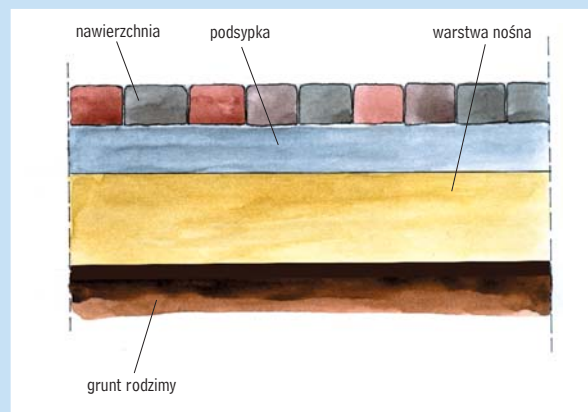
Zaczynamy, oczywiście, od zaplanowania przebiegu traktu oraz jego szerokości.

Przebieg traktu wytyczamy w terenie za pomocą sznurka rozpiętego na palikach. Wzdłuż niego wykonujemy wykop. Zdjętą wierzchnią warstwę ziemi, czyli humus, wykorzystamy na grządkach. **Wykop** musi mieć głębokość odpowiadającą grubości warstw nawierzchni. W przypadku **ścieżki** jest to 10-20 cm **warstwy nośnej** ze żwiru lub tłuczni; ok. 5 cm piasku lub piasku stabilizowanego cementem – czyli **podsyпка** **Warstwa wierzchnia** ma różną grubość (np. kostka betonowa na trakty piesze – 6 cm) i musi wystawać ok. 3 cm ponad poziom gruntu.

W przypadku **podjazdu warstwa nośna** to 20-30 cm, a **podsyпка** – również ok. 5 cm. Elementy stanowiące **warstwę wierzchnią** są grubsze – przykładowo, kostka betonowa na podjazd dla samochodu osobowego ma 8 cm grubości.

Podłoże musi być starannie ubite zagęszczarką. Jeśli po trakcie będą jeździły samochody, zagęszczona musi być także warstwa nośna. Odpowiednie urządzenie można wypożyczyć (ok. 80 zł/dobę). Podsyпка musi być wyrównana, ale niezagęszczona. Warstwy muszą być wyprofilowane ze spadkiem na oba boki (ok. 2%), co ułatwi odpływ wody. Wzdłuż traktu umieszczamy elementy ograniczające – dla ścieżki są to obrzeża, dla podjazdu – masywniejsze krawężniki. Oba muszą być umieszczone w stopach z chudego betonu.

Nawierzchnia z drobnomiarowych elementów musi być ułożona ściśle, dobita gumowym młotkiem i zamulona wodą z piaskiem.

PRZEGLĄD RYNKU

ścieżka z elementów ułożonych luźno. Przestrzenie pomiędzy nimi możemy wysypać mieloną korą – wtedy nie zarosną trawą czy chwastami.

BIAŁA CEGŁA

Do wykonywania ścieżek szczególnie nadają się cegły klinkierowe ze względu na dużą trwałość **5**. Te odpowiednie do tego celu mają grubość 45-80 mm. Pozostałe wymiary są różne, gdyż z klinkieru produkuje się również kostkę. Może ona mieć kształt regularnego sześcianu lub rombu, czy trapezu.

Klinkier jest wystarczająco wytrzymały, by wyłożyć nim także podjazd dla samochodu. W tym przypadku cegieł nie kładziemy na płask, a na sztorc – na dłuższym boku.

Dostępny jest w handlu klinkier w różnych kolorach. Oprócz naturalnego ciemnoczerwonego jest też brązowy, rudy, brunatny, antracytowy oraz... biały. Możemy więc pokusić się także o wykonanie rozmaitych barwnych wzorów.

Oprócz elementów nawierzchniowych, z klinkieru produkowane są również płytki obrzeżowe. Mają kształt prostokąta. Odpowiednie ukształtowanie krótszych boków – jeden bok wklęsły, drugi wypukły, pozwala na wykonywanie łuków. Jeśli takie obrzeże ułożymy przy trawniku na równi z powierzchnią gruntu, bez problemu skosimy trawę do samej ścieżki.

ZIELENO POD NOGAMI

Niekiedy, szczególnie gdy planowany podjazd dla samochodu ma zająć sporą powierzchnię, wolelibyśmy nie wyklądać go materiałem nawierzchniowym. Możliwe jest wykorzystanie elementów ażurowych, które można następnie obsiać trawą, albo wysypać drobnym – także wielobarwnym – żwirem.

Płyty ażurowe są produkowane z betonu w kolorze szarym lub barwione **6**. Najczęściej spotyka się białe i różowe. Mają grubość ok. 10 cm i pozostałe wymiary 40x60 cm.

Tworzywo sztuczne także znajduje zastosowanie do wyrobu elementów nawierzchniowych. W handlu są kratki o oczkach w kształcie plastra miodu **7**. Ich spodnie krawędzie zaopatrzone są w samoblokujące zaczepy, którymi spina się sąsiadujące elementy. Wielkość oczek bywa różna, a wysokość kratki to najczę-

4 Ścieżka z łamanych płyt kamiennych wtapia się w otoczenie (fot. archiwum BD) ▲

ściej 4-5 cm. Kratki produkowane są w kolorach czarnym i zielonym.

Innym rozwiązaniem jest tzw. geosiatka produkowana z taśm polietylenowych. Również ona ma oczka w kształcie

plastra miodu. Po rozłożeniu ma wymiary 6x2,4 m. Do wykonania podjazdu dla samochodu osobowego wystarczy siatka o wysokości 10 cm.

5 Elementy nawierzchniowe z klinkieru mogą mieć różny kształt; na zdjęciu widać połączenie prostokątnych cegieł z rozetą z kostki (fot. CRH Klinkier) ▼

6 Nawierzchnia z płyt ażurowych świetnie nadaje się na podjazd (fot. Poz-Bruk) ▲

Siatkę przytwierdza się do podłoża klinami, a w oczka wsypuje drobny żwir, tłuczeń lub ziemię.

Nowością na naszym rynku jest „trawa” z tworzywa sztucznego odpornego na promienie UV i mróz 8. Można ją umieścić na podjeździe dla samochodu lub na tarasie.

Podjazdy z płyt ażurowych oraz elementów z tworzywa nie wymagają obrzeżenia.

SCHODY

Schody można wykonać z materiałów takich samych, jak ścieżki 9. Można też łączyć różne materiały, stosując inne na krawędzie stopni, inne zaś na ich pozostałą część.

8 Trawa z tworzywa sztucznego jest tak trwała, że wytrzyma nawet na podjeździe dla samochodu (fot. Komfort) ▼

7 Obsiewając kratkę z tworzywa trawą uzyskuje się trwałą nawierzchnię (fot. Identa) ▲

W każdym przypadku schody muszą być równe, stabilne, a ich powierzchnia nie może być śliska.

Uwaga. Długie schody wymagają wykonania co kilka stopni spocznika (znacznie głębszego stopnia), co ułatwi chodzenie.

Jeżeli skarpa jest stroma, schody powinny być poprowadzone zakosami. Również w ogrodach naturalistycznych najlepiej wyglądają schody nie prowadzone po prostej.

POTRZEBNY BETON

Elementy kamienne – łupane skały, kostka – oraz cegły klinkierowe muszą być układane na betonie. Stanowią tylko warstwę wykończeniową schodów.

9 W ogrodzie o różnicowanym terenie schody ułatwiają komunikację (fot. EHL) ▼

Tak więc najpierw trzeba wymurować stopnie.

Wylewane z betonu schody możemy też wykończyć otoczkami, a nawet polnymi kamieniami, pod warunkiem, że dobierzemy takie, które mają jedną płaszczyzną płaską.

Z betonu trzeba też zrobić fundament na końcu schodów, jeśli są one dość długie, strome lub stopnie wykonane są z ciężkiego materiału – np. płyt kamiennych.

WTOPIONE W ROŚLINY

Szczególnie w ogrodach naturalistycznych dobrze wyglądają schody z grubych płyt kamiennych lub nierównych bloków. Układa się je bezpośrednio na gruncie. Oznacza to, że najpierw trzeba w miejscu przeznaczonym na schody zdjąć wierzchnią warstwę ziemi – czyli humus – i w stabilnym gruncie wykopać stopnie. Dopiero na takich ziemnych stopniach układamy nawierzchnię.

Decydując się na schody z dużych elementów, możemy też wykorzystać gotowe stopnie betonowe. Ich wierzchnia warstwa jest zdobiona grysem kamiennym 10.

SZCZĘŚLIWE POŁĄCZENIE

Jak powiedzieliśmy, dowolność rozwiązań przy budowie schodów ogrodowych jest bardzo duża. Jeśli zatem nie odpowiada nam pomysł wykonania ich

10 W handlu są gotowe stopnie betonowe, których powierzchnia jest ozdobiona grysem kamiennym (fot. Styl-Bet) ▼

PRZEGLĄD RYNKU

z jednego materiału, możemy wykorzystać kilka. A w obrębie tego samego materiału możemy stosować zestawienia różnych elementów.

I tak np. wykopane w gruncie stopnie wysypujemy grubym żwirem, grysem kamiennym, tłuczniem lub grubo mieloną korą **III**. Takie wykonanie nie gwarantuje jednak trwałości ziemnych stopni. Musimy więc ich krawędzie zabezpieczyć. Do tych materiałów najbardziej pasuje drewno. Układamy więc w poprzek stopni okrągłaki lub kantówki i zabezpieczamy je przed osuwaniem się drewnianymi kołkami. Wystarczy średnica od 10 do 15 cm dla elementów poprzecznych i ok. 5 cm dla kołków. Kołki powinny mieć długość 25-30 cm, z czego 20-25 cm powinno być wbite w grunt.

Inne szczęśliwe połączenie materiałów to kostka, ewentualnie bruk drewniany o okrągłym przekroju, umocnione drewnianymi kantówkami. Jeśli wymiary tych ostatnich pozwolą na kilkucentymetrowe zagłębienie ich w ziemi, nie będą potrzebne kołki zabezpieczające stopnie przed rozsuwaniem się.

Uwaga. Drewno użyte do budowy schodów ogrodowych musi być zaimpregnowane.

III Schody żwirowe muszą mieć bezpieczne i stabilne zakończenie stopni (fot. Ogrody Dankiewicz) ▲

Schody możemy wykonać też z elementów betonowych. Stopnie zrobimy z dowolnej kostki, zaś krawędzie (stopnie i schodów) z obrzeży lub palisad. Dostępne w handlu obrzeża betonowe mają takie same kolory, jak kostka i wymiary (szerokość x wysokość x długość) 6x28x50 cm, 6x20x100 cm oraz 8x25x100. Palisady zaś to elementy o

przekroju okrągłym z podcięciem, kwadratowym lub prostokątnym, o średnicy lub długości krótszego boku ok. 9 cm. Do wykonywania krawędzi stopni nadają się palisady o wysokości 20-30 cm. Kształt elementów sprawia, że wykonana z nich zaporę nie przesuwają się. Również w przypadku palisad kolory są takie same, jak kostki betonowej. ■

DLA WNIKLIWYCH

Zróbmy schody

Nie jest trudno zrobić samemu ogrodowe schody. Trzeba tylko najpierw je rozrysować, wyliczając dokładnie przebieg, długość, szerokość, liczbę stopni oraz ich wysokość. I nie wolno zapomnieć o zachowaniu niezbędnego dla dobrego odpływu wody spadku – ok. 2%.

Stopnie. Najwygodniejsze są schody o stopniach nieprzekraczających 12 cm wysokości. Na stopniu powinna się mieścić cała stopa dorosłego człowieka. Dlatego głębokość stopnia nie powinna być mniejsza niż 30 cm, z kolei głębsza – powyżej 50 cm – spowoduje, że idąc będziemy musieli stawiać duże kroki.

Schody betonowe. Po zdjęciu humusu robimy **wykop** głębokości 35-40 cm (wykop musi być głębszy na końcu biegu, tam gdzie umieścimy fundament – ok. 60-80 cm). Wykop wysypujemy **warstwą żwiru** (ok. 15 cm), na niej umieszczamy **warstwę piasku** (10-15 cm). **Schody wylewamy w drewnianym szalunku** – zbijamy z desek konstrukcję oddającą kształtem stopnie – wykładając uprzednio wykop folią budowlaną, aby beton nie przesiąkał do podłoża. Warstwa betonu powinna mieć ok. 10 cm. **Warstwę okładzinową**, np. z cegły klinkierowej, łamanego kamienia, itp. mocujemy na zaprawie cementowej **(a)**. Jeśli chcemy zastosować np. otoczaki, to kamienie układamy na powierzchni schodów, a szczeliny między nimi wypełniamy zaprawą cementową. Wierzch trzeba zaizolować na równo, tak żeby widać było kamienie. Jeśli wypełniamy wnętrza stopnia cegłą, kostką kamienną itp., to materiał musi być ułożony ciasno, na podsypce z piasku i cementu (9 części piasku na 1 część cementu). Po docięciu gumowym młotkiem schody powinny mieć równą powierzchnię.

Stopnie na gruncie. Schody betonowe najtrudniej zrobić. Wszystkie inne nie wymagają aż tak dużej precyzji i wiedzy budowlanej. **Schody o twardej nawierzchni** – zarówno z płyt kamiennych, jak i elementów drewnianych oraz kostki betonowej – robi się podobnie. Przygotowany **wykop** musi odwzorowywać kształt stopni. Wysypuje się go **warstwą piasku** (10-15 cm) i po ubiciu jej układa się **nawierzchnię**. Drobne elementy należy umieścić ciasno i pobić gumowym młotkiem. Jeżeli budujemy schody z płyt kamiennych z podstopnicami (pionową płaszczyzną stopnia), te ostatnie trzeba połączyć z płytami zaprawą cementową.

Gdy długość schodów lub ciężar stopni zmuszają do zrobienia u dołu biegu betonowego fundamentu – powinien być on wpuszczony na ok. 40 cm w ziemię.

a) konstrukcja schodów betonowych

